

Tamanka

Kwestjonariusz.

Tarłowka i Rudawka rym. pow. Łowick.

Badania wstępne.

Ludność obu miejscowości stanowią Łemki, w Tarłowce prócz nauzyckich niema ani jednego Polaka, zaś w Rudawce rym. jest dwójce Polaków t. j. jeden mężczyzna i jedna kobieta.

Ludność nazywa siebie „Rusyny” lub „Łemki”, natomiast wyrażenia Ukraina lub Ukrainiec prawie że nie używają.

Mają charakterystyki tutejszą ludność pod względem antropologicznym, stwierdzam że ludność tutejsza jest naogół wzrostu małego, budowa ciała proporcjonalna, kształt głowy, części normalny, przeważają włosy blond oraz niebieskie oczy, nosy proste i proporcjonalne, twarze podługne, w młodości owalne.

Planu wymienionych miejscowości nie posiada, pomimo takowych nie znalazłem w Gminie. Jeżeli komitety potrzebują, sprawują sam lokalny sporządzenie, zastępowam je nie ^w każdym stopniu boku zgodny z rzeczywistością, bo do tego lnie odpowiednich przyrządów.

Tarłowka ma około 350 mieszkańców

Rudawka rym. " 250 " (Tyle z uwzględnieniem parafialnego)

Prócz wymienionych w punkcie pierwszym Polaków rym. kat. wsiącej się gr. kat. Pod względem majątkowym ludność jest biedna. Zamieszanie (grunt) sięga od 1 morga do 25. —

Średnie zamieszanie sięga od 4-10 morgów. lišej górnij ^{złoty} (w Łowick).

- Ogólna roślinność: podgórska - Drzewa przeważnie szpilkowe: jodły, świerki, sosny i modrzewie, z krzaków - jałowce.

Z liściastych: dęby, brzozy, buki, brzozy, wierzby, ślehy, jawory i jędrny, z owocowych - grusze, jabłonie, wiśnie, śliwy i orzeszanie.

Fauna - jelenie, sarny, zające, lisy, borsuki, strzaki, i wilki (ost. orzami) z domowych - koni, krowa, świnia i koza, ptas i kół.

4.

Luźności włada językiem Leńkowatim, w którym uwydatnia się silniej wpływ języka polskiego, przedewszystkiem akcent jest zupełnie polski, na przedostatniej sylabie.

Słów jest najwięcej polskich, później starorusskich (cerkiewnosłowiańskich) oraz węgierskich.

polscy słowa - „prool” - pojazd, „rone” - już „greczka” - drinaj.

„nimow” - przed, „produmame” - robiliśmy i t. d.

reszki - bierby, - dewanarot, wirusiat i t. d.

węgierski - „zara” - zębny, facetyk - chustka,

starorusskie - „peky” - mierz „nyms” - droga.

Co się tyczy czytelników Leńkowatych i języka miejscowej ludności to różnie zachodzą baroko minimalist.

5.

Inteligentniejsza ludność zajmują się uprawą w stu procentach rolnictwa zaś przez zimowy kłusowni się zwracają kłusów z lasu do tartaków w Zarszynie lub Gienidurze.

Przez wieś przepływa rzeka Hidok, w której to rzece są nadbrzeżne ryby: jędrze, pitrogi, kiełbiki, iwintki, karani, mijsy i wogrze. Są też raki. Najwięcej jest jędrów, które ludność miejscowa łowi albo siećmi (zachodnią) lub guremiami (Uderzają młotami o kamienie, później przewracają kamień, jeżeli jest ryba to echerają, a jeżeli nie było jej wogóle, to idą dalej s. d. d. l. -

Ze zwierząt domowych wymieniających w punkcie 3, hodowalnice są najwięcej krowy i kozy. -

Główna uprawa jest dwie dobre nasadziemi wstepnie wzywaniem. Używają też silniejszych nasadzi. Nie używają tylko niwintów ani emiwierek. Ziemniaki sadzą młotkami.

Ze zbóż uprawiają: żyto, owies, jęczmień, ułkisz, rzadziej pszenica. Jako pasza, zioła jest czerwona komierowa, która jędrak nie udaje jej dobrze.

Jadłospis miejscowej ludności:

Pandurki (ziemniaki) kapurta, warjanka (kwas z kapurty kiszonej i męka, rochnaj zupy), Lewesz (zupa kartoflana),

Staranka (kluszczki wyprawne na mleku, zawiarka) piecaki, pierogi, bobalki
(balabuszki, gotowanie, jidło z masłem lub cukrem (nie iupła) kiselgia (z owse)

Przemysł w Tutejszej wsi stoi na bardzo niskim poziomie, bo w dużej
wsiach jest zaledwie dwóch krawców, dwóch rzemieślników, dwóch kowali
i ośmiu stolarzy. Innych rzemieślników niema.

Kobiety ubierają się: fartuch, korule (nowotka) gorset, czepek, fae-
tyk (chustka) zawieszany na rągi, kierzpa lub chodolka.

Wierzycim - Głodni białe, kamizelka z guzikami żółtymi
(mosiężne, lub białe) kumia, kurtka z sukna domowego wyrobu
kierzpa lub buty z chłobkami albo trzewiki.

Budownictwo - Zagrady są przeważnie w formie prostokąta,
budynki drewniane, zwykle chaty, stajnia i stodoła pod
jedynym nakryciem. Dachu w 95% są ze słomy.

Mieszkania są jednoizbowe lub z alkierkami o jedynym lub dwa
niskoosadzonych oknach. Charakterystyczne są też, że zawieszone są me-
ubiami na wschód lub północ, rzadko zachód, na północni
zasi okien niema. Przyczyną tego jest silny wiatr halny, który
najbardziej olaty się we ziały w zimie i wiosny jesienną.

Samie zaś okna są nerokie a niskie o maturalnych szybkach.

Izby nagot są brudne i nieestetycznie wykończone ścianami
i sufity domowe. W większych wypadkach, łóżka stoją zaraz koło
drzwi, zwykle przykryte brudną płachtą, nóg wyproba, zaś na ci-
mii (podłogi są bardzo rzadko) przeważnie równe moina zolary i imiaj.

Ponadto w izbie moina też zolary, kury, psy, prosięta, kozy,
a w zimie nawet krowy i konia. —

Naczymie domowe oracim stoi w odobniej nape
(rodzaj kredensu) lub nie pióce albo na ławce niżej
nie odosięte. W leci w kowidij izbie, rój much. Ogólny
stan orhity i umienkai jest marny.

W szkolej Towarowki jest jeden krzyż drewniany postawiony,
dnia 5 listopada 1935, na pamiętkę „Święta Pracy”, zaś w Pustowce
jest kapliczka postawiona około 50-ciu lat temu. Postawia jeden
z gospodarzy.

6. Leńki ogólnie nie są zabożni; nie można ustalić w co włościanie (prosa Bogiem) wierzą, bo niektórzy wierzą w duchy innych w mierzalne strachy w postaci widm, znajdujących między innymi nawet taty, którzy nie wierzą nawet w Boga.

Ludność jest pobożna, jednakże nie tak wyraz, tylko w cerkwi, bo zupełnie nie starają się zasad wiary wprowadzić w życie. I miłośnicy mikiody można zastanowić się o nich prokleć no przyjdzie "Modli się pod figurą..." —

Medycyna ludowa stoi bardzo nisko, zakonserwowała się tylko, z niewiadomych powodów "spuściami krwi" — co powoduje w wielu wypadkach zjawienie a nawet katastrofalne pogorszenie choroby. Ponadto sami ruszają, mikiody nawet klenorami niewielkimi. Liot leśniczych nie używają.

Do lekarzy udają się rzadko i to zwykle w ostatniej chwili, kiedy już nie ma nadziei. Więcej jednak udają się do jakiegoś ziółkarskiego w brzesznicy. Głównie ich stroną jest również to że nie udzielają niczyjej dobrej rady (co do chorób).

Chęć obronu by zdrowymi, a to nie zawsze możliwe, wobec tego zapadają z powrotem na dawne choroby i mówią że lekarze nie im nie pomogą.

Pieśni.

Chrzany: 1. „Cribauime kynobe,

Cribauime beens

Ułodu ea (gumamky-ina)

Womogapimbo bew.

3. Kynie nam, kynie nam

Ułmo nam gam, ummo nam gam,

Dan bam zopibosku

Mimne z Trorsin kynosku.

2. Ha kynobin gbofi

Cp'aska ea be

Ha kynobin enrom

Naminka ea nis.

4. Za kynobot xomob

Amka zeresenka

Zimobau zgorobe

Kynur monogenske.

Każda zwrotka stanowi odczytanie i spiewanie jest na różny nuty.

Keskie: 1. Lejdi Boie z mi be

Bo nam tu li lneba,

Tezsiluri waićerok zaxexi

I dobre wesole prowadzi.

2. Brego swazki mi spiwaj

Bo rzadkie zsyb mojs,

Trzeba gliny zamieni

I zsyb zalepi.

Pogrebowana: „ A bu Spama enogimera nag eodab
 Wmo bagume na gounob,
 Tro a wne ogrogny go upody mentoro.
 Izgy enorubamu ane go gna cygnoro
 He conue, ne mearu
 Mam ne upobimac,
 He zenna pocuca
 Mam ne enogac.

Mernaroca z bami progum kosanu
 Woeme mi my byru b min numro bud pram.
 Mernaroca z bami Spama go ceempam
 Woeme mi my byru b min numro bud pram. i. t. y.

Mitostia : „ Ou berne miu berne
 Miu gzerenu berne,
 Foue mi mak ne byge (2) } 2
 Ek mi duro nerne.

To nerne mi duro
 Nerne rou ocem,
 Foueb miu murenskuu (2) } 2
 Opiuku b kumeru.

Opiuku b kumeru
 Podroka gzerenu,
 Bee mi mak nobigab (2) } 2
 Me ee byge nerub.

Wpirky zromorae
 Com ne xogum go nac,
 Cu en noumi boim (2) } 2
 Cu o ma ne emoum.

Mamu ea ne boro
 To mede emoro,
 Acenya preokrymri (2) } 2
 Zamx agukit boro.

To morni aguku
 Wpumu cyru of nera,
 Porude, noaire (2) } 2
 Lem k'pob ne nomero.

Inna spiewała na weselu.

„ Oj beprodo kyprepraba “

it gemi mu beprodo kyprepr bżara.

Oj gara nemi kupa roza

Mo to nigimna sumpra boza.

He nigy zamym za mperntow (?)

Za nusantha upokusanowo. “

Trociż zwrótkę spiewają tak jak napisałam wyżej, lecz miłoś
nie może wyjaśnić co znaczą „ za mperntow “ prościej gdy
w pieśni mi było mowy o pierworzynie i służbie.

4. Pożyciu pscholenia roslowego mi jest wysoko rozwinięte
i wznieca powiechii, jest im sbojilne.

Obok nazwisk włociszowych, smezwisk używają mało,

nawiziska:

smezwiska:

Paruch

—

Zioblyk

Chomiak

-

Wilyk

Melnyk

-

Pelnowski

Melnyk

-

Zaboran.

oraz charakterystycznym jest to, że kobiety o nawizisku
(po mężu) zachowują nie spółgłoski

np. Tymozyk nazywają - Tymozhania

Chomiak

-

Chomkania

Wawryk

-

Wawrykhania

Fyl

-

Fyloimia i t. d.

Moralności roslowiska jest średnia, jednak zachowywane są
starszych wobec dzieci jest złe. (nie liczę się ze słowami)

He wsi niema żadnych organizacji społecznych. Ludności
pod tym względem jest bardzo mało uświadomione
i trzeba dużo czasu i pracy by to złe usunąć.

Parasowka, dnia 11. VI. 1936

Parasowski: Kłobudowa
nauk. tyms-

Kierownictwo 1 kl. Publ. Szkoły Pow.
w Jarosławcu.

Dnia 11 czerwca 1936.

L. 52.

Do

Inspektoratu Szkolnego

w

Sanoku.

W odpowiedzi na pismo, z dnia 29 maja 1936, nr. 1148/36,
w sprawie przedłożenia kwartynarjuszki, kierownictwo szkoły
przedkłada w załączeniu opracowaną kwartynarjuszki.

Baranowski Kłodynski
naucz. kier.

Kierownictwo 1 kl. Publ. Szkół Pow.
w Jarosławu.

Dnia 21 października 1936.

L. 75.

Jarnauke

8

Do

Inspektoratu Szkolnego

w

Sauoku.

W odpowiedzi na pismo, z dnia 17 października 1936, - Łajinc.
zawiadaniem ze:

1. przy realizacji bukwaru Łeńkowskiego w klasi pierwszej
specjalnych trudności niema, jednak byłby 100% lepszy,
gdyby był całkowicie wzorowany na Elementarzu - Kotorłini-
skiego, który to Elementarz dzieci opiewają bardzo szybko.
2. Trudności nieprawa do nauki języka Łeńkowskiego
odnosi się do obecnego, a nawet przyszłego.

Baroniowski Władysław
nauk. kier.

Kierownictwo Publ. Szkoły Pow. I st.

w Tarnawce.

Dnia 27 stycznia 1938r

L. 15.

69

Inspektorat Szkolny

w

Sarnoku.

W odpowiedzi na pismo, z dnia 25. stycznia 1938r, nr 71/38/psm.
zażądania, że w tańm w bieżącym roku szkolnym, such wymiennary
w piśmie zaistniał ale staby i ograniczajocy się tylko do podpisywania
deklaracyj plebiscytowych za ukraińską szkołę i to tylko jednostki.
ogół odnosi się do tej sprawy dość niechętnie. Akcja wyżej wymieniona była
prowadzona w czasie nieobecności nauczyciela we wsi t.j. w czasie
ostatnich dni grudnia. Akcja powzięta na terenie tutejszej wsi, wystąpi-
ła poraz pierwszy. Deklaracje otrzymali prawdopodobnie ze Sarnoka
przez Wistoczek.

Baranowski Władysław
nauk. kier.

Dalszy ciąg kwestionariusza.
w sprawie badania środowiska. -

Tarłowka.

1. W miejscowości Tarłowka, prócz drewnianej cerkwi wybudowanej około roku 1880, która znajduje się w dobrym stanie, istniejących innych zabytków nie ma.
2. W sąsiedniej wsi Ł. j. w Rudawce rym. jest czynna kopalnia ropy naft.
3. Ani w Tarławce, ani w Rudawce nie istnieje żadne Towarzystwo Ochrony Łowce ani inne. Pod tym względem wnie te są zasofione.
4. Ośrodków kulturalnych takich jak domy ludowe czy czytelnia nie ma.
5. i 6. - Organizacje społeczne jakoteż czytelnia powstała dworami szkolnymi prawie nie istnieje. Po na całą Tarłowkę przyszedł dwi gazety Ł. j. „Narodnia sprawa” i „Ukraiński wisty”, zaś do Rudawki przyszedł „Hromadskij bodor” - jeden egzemplarz i „Nas Lewko” również jeden egzemplarz.
7. Odległość do miasta powiatowego 33 km, odległość do najbliższego miasta - Rymanowa 18 km - 5 km stajalnej postroju w stronę języcznij nie do smelzysa dopi - dalej none. Odległość do najbliższego kościoła 7 km. (989 bokie) Pouta znajduje się w Rymanowie. Stacje kolejowa Besko.
8. Okolice jest dość ładne, a lotem se względem nie bliskost. nekia (Widok przepływa obok Tarławki) mogłoby być nie między miejscem wyprzedzonym (boki jedniak przede wszystkim drap. Pro gady byda sprawozdania drap, wyszło zaraz emu in to byz i g. Dopióki jedniak drap nie zostanie naprawione, o podnie wnie tej miejscowości na wyinych stopach kulturalny nie może być mowy. Czyli innymi słowy - musimy wprwad następnie powiada se i wistaw

Baranowski - H. Dąbowski

numer